

Урок 13

Тема: Зіткнення добра, краси й справедливості із жорстокістю і підступністю

Мета: розвиток компетентностей

предметних і комунікативних: знання і розуміння сюжету роману «Айвенго»; уміння стисло або вибірково переказувати прочитане та/або почуте, відповідати на запитання, розкривати ідейний зміст твору, закладений в образну систему, характеризувати та порівнювати образи персонажів, виявляти в них ключові риси, виявляти схожість і відмінності між ними; висловлювати власне судження щодо подій і образів, підтверджувати свою думку цитатами з тексту;

ключових: розвиток уміння визначати головну і другорядну інформацію в тексті / медіатексті; формування умінь візуалізувати враження від почутого та/або прочитаного художнього тексту / медіатексту, коментувати та інтерпретувати художній текст; співвідносити зміст сприйнятого художнього тексту / медіатексту з історичним і культурним контекстом; проектувати власний життєвий досвід на описані у творі життєві ситуації.

Обладнання: підручники, зошити, ПК, презентація.

Тип уроку: урок формування нових знань, умінь та навичок.

Зміст уроку

I. Актуалізація знань

Хвилинка творчості. Презентація складених самостійно планів характеристики образу Айвенго. Корекція планів.

II. Мотивація навчальної діяльності

Визначення очікуваних результатів відповідно до орієнтирів навчальної програми.

Вступне слово вчителя. На сторінках свого роману В. Скотт зображує одвічну боротьбу добра і зла, справедливості й милосердя, душевної краси й ницості. Автор майстерно викриває суспільні вади й недоліки людей, намагаючись бути об'єктивним, тобто зображує позитивні і негативні риси характеру своїх героїв. На уроці ми дослідимо, як письменник утверджує свою гуманістичну позицію, бо в його книзі добро долає зло і світло переборює темряву. І вічні цінності з часом не блякнуть.

Інтерактивна вправа. Герої роману «Айвенго»: хто вони?:
<https://learningapps.org/display?v=puk6ueqx524>

III. Сприйняття і засвоєння матеріалу

Розповідь вчителя з елементами бесіди. В. Скотт на початку твору зображує рабів Седріка – Гурта та Вамбу. Вони представляють народ і виражають народну оцінку подій.

– Чому вони порушили традицію гостинності й не захотіли допомогти подорожнім, вказати дорогу до замку Седріка? На ваш погляд, це добрий чи злий вчинок?

– Як Гурт і Вамба характеризують норманів? Їхнє ставлення залежить від національності чи від діяльності норманів?

Очолує зграю завойовників принц Джон, молодший брат короля Річарда. На час свого походу король призначив його правителем Англії. Джон, отримавши королівські

повноваження, відчув смак влади і почав інтригувати проти старшого брата, щоб стати повноправним монархом, вербувати собі прихильників. Наприклад, він пропонує Морісу де Брасі маєтки леді Ровени: «Чи не бажаєш одержати землю і доходи, узявши шлюб із саксонкою?». Але навіть його прихильники невисокої думки про принца. У розмові з Морісом де Брасі придворний Фіц-Урс дає таку характеристику: «А щодо принца Джона ми однієї думки. Він надто слабка людина, щоб стати рішучим монархом, надто деспотичний, щоб бути приємним монархом, і надто самовпевнений і зухвалий, щоб бути популярним монархом, і надто хиткий і боягузливий, щоб довгий час залишатися монархом». Але при ньому нормани сподіваються підвестися і процвітати; а тому допомагають принцу.

Лицарським турніром принц Джон думав завоювати прихильність народу, бо усвідомлював хиткість свого становища та зрадливість свого норманського оточення. Щоб здобути популярність серед саксів, після лицарського турніру принц навіть запросив на бенкет кілька знатних родин саксонського походження, яких раніше зневажливо називав «саксонською мужичнею», а тепер зі своїми гостями він поводить себе люб'язно, лицемірить, переслідуючи корисливі інтереси. Коли нормани проявили свою істинну суть, почали насміхатися із саксів, Седрік сказав принцу Джону: «Якими б не були вади й недоліки нашого племені, кожен сакс вважав би для себе ганьбою, коли б у своєму домі дозволив таке поведіння із безвинним гостем, яке ваша високість дозволили допустити сьогодні».

Автор характеризує Джона як «спритного інтригана і гультівісу», котрого оточує «розпусна зграя придворних». Кажуть же: назви своїх друзів, і я скажу, хто ти сам.

IV. Формування знань, умінь, навичок, компетенцій

Рольова гра. Фрон де Беф, Бріан де Буагільбер, Моріс де Брасі розповідають про себе, свої плани, добрі та злі вчинки.

Проблемна бесіда з елементами характеристики персонажів.

1. *Бріан де Буагільбер – лицар-храмовник.*

- Чому лицаря називають храмовником? Як він став лицарем-ченцем?
- Порівняйте, якою є самооцінка Бріана та його сприйняття Ребекою (за діалогами персонажів у замку Фрон де Бефа та прецепторії).
- Чи виконує Бріан де Буагільбер дані Богу обітниці?
- Чому Бріан де Буагільбер став найлютішим ворогом Айвенго?
- Чи є він винятком в оточенні лицарів-храмовників?
- Як у душі персонажа борються добро і зло?
- Король Річард сказав, що Бріан де Буагільбер загинув, як і належить лицареві, у сталевій броні. Ви згодні, що це була гідна смерть?

2. *Моріс де Брасі – безземельний норманський лицар.*

- Що привело де Брасі на шлях зради Річарда, сторону зла?
- Яке справжнє ставлення Моріса де Брасі до принца Джона?
- Чому Моріс хоче одружитися на саксонській дівчині, адже він зневажає саксів, вважає їх людьми другого сорту?
- Як лицар де Брасі добивається почуттів леді Ровени? Чому він відступив від своїх домагань Ровени? Чи надовго, на вашу думку?
- Як Моріс поводить себе під час облоги і штурму замку Торкілстон?
- Яка його подальша доля?
- Як ви гадаєте, чи повернеться він до Англії після загибелі Річарда?
- Чи є у лицаря позитивні риси, поняття честі?

3. Фрон де Беф – войовничий феодал.

- Чому Фрон де Беф прагне убити Айвенго на турнірі?
- Як до нього ставляться сусіди-феодалі, народ?
- Як герб підкреслює риси характеру рицаря?
- Чи закономірний фінал життя Фрон де Бефа?

Висновок. В. Скотт панорамно змалював різних за соціальним статусом норманських рицарів: принца, поважного храмовника, багатого войовничого феодала і безземельного авантюриста. Крок на сторону зла зрівняв усіх та привів до безславного кінця.

Робота з текстом. Характеристика жіночих образів роману.

Слово вчителя. «Айвенго» – лицарський роман, але мужність у ньому притаманна не лише чоловікам. Дівчата з різних суспільних прошарків, Ровена та Ребека, також протистоять злу, наскільки це в їхніх силах.

- У яких епізодах ми зустрічаємо героїнь твору? Де і як пересікаються долі героїнь?
- Епізодів з якою героїнею більше? Чому? Поясніть авторський задум.
- Чому леді Ровена не проходить стільки випробувань? Із чим це пов'язано?
- Чи можемо ми сказати, що леді Ровена любить Айвенго та вірно чекає на нього?
- Чи можемо ми сказати, що Ребека закохалася в Айвенго? З чого це видно?
- Як героїні відстоюють свої почуття та віру у справедливість у полоні?
- У чому полягає драматизм образу Ребеки?

Робота з ілюстраціями. Опишіть героїнь.

V. Закріплення матеріалу, узагальнення та корекція знань

Робота з текстом. Аналіз епізоду «Божий суд» в прецепторії Темплстоу».

- Чому Ребеку засудили до страти? Як у неї з'явився шанс виправдатися?
- Де відбувався «Божий суд»? Чому на нього зібралось багато глядачів?
- Яке покарання чекало Ребеку? Чи були в неї шанси на виправдання відповідно задуму організаторів суду?
- Що запропонував Бріан де Буагільбер дівчині, яка чекала смерті? Чи отримав згоду?
- Чим завершився «Божий суд»?
- Як ви думаєте, чому поранений Айвенго переміг сильного супротивника?
- Яке місце посідає цей епізод згідно авторського задуму зіткнення добра і зла?

Заповніть порівняльну таблицю (у групах з обміном результатами).

Суб'єкт порівняння	Принц Джон	Бріан де Буагільбер	Фрон де Беф	Моріс де Брасі
Соціальний стан, рід занять				
Основні риси характеру				
Життєві прагнення, цілі				
Фінал життєвої долі				

Заповніть порівняльну таблицю (у групах з обміном результатами).

Суб'єкт порівняння	Ровена	Ребека
Соціальний стан героїні		

Стосунки з Айвенго, ставлення дівчини до рицаря		
Ставлення Айвенго до дівчини		
Ставлення рицарів-храмовників до дівчини		
Найяскравіші риси характеру героїні		
Авторське ставлення до героїні		
Подальша доля героїні		

Творче завдання. Від імені героїні (Ровени та Ребеки) розкажіть про її перебування в полоні та визволення з полону.

Обговорення фінального діалогу Ровени і Ребеки (розділ XLI).

– Навіщо Ребека прийшла до Ровени? Чому вона подарувала суперниці свої коштовності?

– Яку пропозицію зробила леді Ровена Ребеці? Чому та відмовилася її прийняти?

– Чому Ребека залишила Англію? Як склалася її подальша доля?

Висновок. Образ Ровени дещо схематичний. Це романтичний образ прекрасної дами, заради якої лицар здійснює свої подвиги. Він підтверджує авторську думку про те, що «доброчесність має особливу винагороду». Образ Ребеки більш складний і наповнений. Доля героїні підтверджує, що самозречення і самопожертва рідко бувають винагороджені. У житті не все буває романтично та щасливо. Але усвідомлення виконаного обов'язку дає їй значно більше – душевний спокій.

V. Підбиття підсумків

Бесіда за змістом уроку.

– Що викриває письменник в образах норманських завойовників?

– Які ідеї утверджуються в романі?

– Як виявляється гуманізм автора у фіналі твору?

– Чи змінили б ви закінчення роману «Айвенго»? Яким би воно було, якщо так?

Заключне слово вчителя. Час, історичні події, походження, соціальний статус та національність людини, звісно, впливають на її вдачу і долю, але й людина сама формує свою особистість, займається саморозвитком, загартовує характер, а значить, є володарем своєї долі.

Рефлексія. Мій лицарський щит і девіз (малюнок або схема).

Працюємо вдома

1. Підібрати матеріал для зіставлення образів Ровени та Ребеки, Бріана де Бугільбера та Айвенго.

2. Виконайте один із проєктів (завдання 13 на с. 80 підручника).